
Mihályi Molnár László

„És ő a lángban martalék...” (Petőfi orosz versei)

Nem mondok újat azzal, mikor megerősítem, hogy Petőfi prófétai magyar költő volt, és ő maga is vallotta, hogy ez egy Isten által rendelt költői feladat és küldetés. ahogyan a XIX. század költői c. versében is megfogalmazta:

„Pusztában bujdosunk, mint hajdan
Népével Mózes bujdosott,
S követte, melyet isten küldé
Vezérül, a lángoszlopot.
Ujabb időkben isten ilyen
Lángoszlopoknak rendelé
A költőket, hogy ők vezessék
A népet Kánaán felé.”

Az sem újkeletű megállapítás, hogy Petőfi a saját sorsát is előrevetítette, olyan metaforákkal is, amelyek megfejtését csak az idő érlelte és érleli meg. Mindössze húsz esztendő, amikor a Jövendölést írta („*pokollá lett az érzelem-láng, és ő a lángban martalék*”), és az Egy gondolat bánt engemet... beteljesedésének kérdése készíti a tények elfeledésére a vakhitű „kutatókat”. Mert esett a harc mezején, sokan ezzel együtt a halotti bizonyítványát is kiállítják, pedig az üzenet feltételt szab: „holttestemen át fújó paripák száguldjanak a kivívott diadalra...”. A diadal még nem jött el, de a csontok már szanaszét, és csak akkor jó majd el a „nagy temetési nap”, amikor a Szent Korona Országá valóban felszabadul 1526 óta tartó rabságából. „A Kárpátoktól le az Al-Dunáig”, mert az lesz a DIADAL... s talán az is bene van ebben, hogy ha ez itt lent nem teljesül, akkor az apokalipszis lovai fújtanak majd csontjaink felett.... s égi harsonák hirdetik a világszabadságot...

JÖVENDÖLÉS

„Mondád, anyám, hogy álmainkat
Éjente festi égi kéz;
Az álom ablak, melyen által
Lelkünk szeme jövőbe néz.

Anyám, álmodtam én is egyet,
Nem fejtenéd meg, mit jelent?

Szárnyim növének, s átröpültem
A levegőt, a végtelent."

„Fiacskám, lelkem drága napja,
Napomnak fénye! örvendezz;
Hosszúra nyújtja élted isten,
Álmodnak boldog titka ez.” -

És nőtt a gyermek, lángra lobbant
Meleg keblén az ifjúkor,
S a dal malasztos enyh a szívnek,
Midőn hullámszó vére forr.

Lantot ragadt az ifju karja,
Lantjának adta érzetét,
S dalszárnyon a lángérzemények
Madárként szálltak szerteszét.

Égig röpült a bűvös ének,
Lehozta a hír csillagát,
És a költőnek, sugarából
Font homlokára koronát.

De méreg a dal édes méze;
S mit a költő a lantnak ad,
Szívének mindenik virága,
Éltéből egy-egy drága nap.

Pokollá lett az érzelemláng.
És ő a lángban martalék;
A földön őt az életfának
Csak egy kis ága tartja még.

Ott fekszik ő halálos ágyon,
Sok szenvedésnek gyermeke,
S hallá, mit a szülő bus ajka
Kínjának hangján rebege:

„Halál ne vidd el őt karomból,
Ne vidd korán el a fiut;
Soká ígerte őt éltetni
Az ég... vagy álmunk is hazud?...”

„Anyám, az álmok nem hazudnak;
Takarjon bár a szemfödél:

Dicső neve költő-fiadnak,
Anyám, soká, örökkön él.”

Kecskemét, 1843. (március 5-e előtt)

Ám nem csupán saját magára és a magyar szabadságra vonatkozó előrelátásai vannak, hanem sorsának párhuzamául Rákóczit idézi meg kétszer is. Egyik a Rákóczi c. verse, szinte önmaga halála utáni sorsát vetíti előre:

Petőfi Sándor: Rákóczi

Hazánk szentje, szabadság vezére,
Sötét éjben fényes csillagunk,
Oh Rákóczi, kinek emlékére
Lángolunk és sírva fakadunk!

Az ügy, melynek katonája voltál,
Nemsokára diadalmat ül,
De te nem lész itt a diadalnál,
Nem jöhetsz el a sír mélyiből.

**Hamvainak elhozása végett
Elzarándokolnánk szívesen,
De hol tettek le a földbe téged,
Hol sírod? nem tudja senki sem!**

Számkiűztek nemzeted körébül,
Számkiűzve volt még neved is,
S bedőlt sírod a század terhétül,
Mely fölötte fekszik, mint paizs.

Oh de lelked, lelked nem veszett el,
Ilyen lélek el nem veszhett;
Szállj le hozzánk hősi szellemeddel,
Ha kezdődik majd az ütközet.

Vedd a zászlót, vedd szellemkezedbe,
S vidd előttünk, mint hajdan vivéd,
S másvilági hangon lelkesítve
Erősítsd meg seregünk szívét.

S rohanunk az ellenség elébe,
S ha utánunk nyúl száz drága kéz,
S lesz előttünk száz halálnak képe:
Nem lesz köztünk, aki visszanez.

S majd ha eljön győzedelmünk napja,
A szabadság dicső ünnepe,
Igy kiált föl millióknak ajka:
Aki kezdte, az végezte be!

Pest, 1848. április 21.

A másik Szent sír címmel 1847-ből való, itt egy részlete:

***„Itten űlt a parton,
S hallgatá a csendes
Tenger mormogását,
S gondolá, hogy hallja
Fölríadt népének
Távoli zugását.***

***S várta, várta, várta,
Mikor jön már a hír;
Hogy szabad hazája?
S addig várt, addig várt,
Míg a halál jött e
Hír helyett hozzája.”***

Amennyiben fennáll annak a lehetősége, hogy Petőfi a segesvári csata után orosz fogságba került, akkor ott oroszul is megtanulhatott., mivel:

1. Fogékony volt az idegen nyelvekre. Az iskoláiban a latin, német és görög és később a francia nyelv terén nyert jártasságot. Például németből verseket is átültetett, Bessel franciául társalgott, Beranger-t fordította.
2. Gyermekkorában akár édesanyjától akár a környék tótjaitól (akik a törökök kivonulása után Liptóból és Túróból települtek Kecskemét környékére) megtanulhatott szlovákul, ami a legjobb alap az orosz nyelv elsajátításához (ezt személyes tapasztalából is mondhatom).
3. Egy vérbeli költő, ha jól megtanul egy idegen nyelvet, azon is tudhat verset írni (Pannóniustól Wass Albertig van rá bőven példa). Viszont ekkor is megőrzi a rá jellemző verselési, metrikai jegyeket, képalkotási jellegzetességeket, témákat, a hasonlatainak motívumait. Ez a költészetének az egyedi „kézjegye” (ujjlenyomata”).
4. Ha Petőfi Szibériába került, akkor ott nem valószínű, hogy orosz költőket olvasott volna, tehát azok hatását kizárhatjuk. Nem úgy, mint például a latin, görög, francia és német költészetét, amelyek vetületét felfedezhetjük korai versein, amint azt Szemere Mikós is kimutatta egy Erdélyi Jánoshoz írt elemzésében. Tehát az orosz nyelvű költészeti minta legfeljebb az orosz népdalokból, népköltészeti forrásokból származhatott, ami Petőfi lelkületével harmonikusan összeegyeztethető.

Tehát mindezen ismeretek birtokában a vizsgált versekre vonatkozólag nem arra a kérdésre keressük a választ, hogy ki lehet szerzője az orosz nyelvű, Petőfi neve alatt megjelent verseknek, hanem arra, hogy írhatta-e azokat Petőfi Sándor! Ehhez szükséges visszaigazolni Petőfi oroszországi tartózkodását a történelmi kutatások adataival, amelyeknek csupán a konklúzióit mutatom be.

1. A segesvári csata után senki nem látta Petőfi holttestét (Júlia is hiába kerestette). Sebesülését többen igazolták.
2. A segesvári csatából az osztrák jelentések alapján is és Gracza György nagy feldolgozása szerint is legalább 500 (más források szerint 1800) hadifoglyot vitt el a cári csapatok. (*Gracza György Az 1848-49-iki Magyar szabadságharc története, 5. kötet, 1081. oldal, Budapest, 1894*) (Már csak az a kérdés, hogy miért kellett ezt aényt titkolni sőt elhazudni másfél évszázadon keresztül napjainkig korrupt akadémiai tisztviselők és íróknak nevezetett szélhámosok által!!! És az is kérdés, hogy miért nem jelenik meg a Petőfi összes művei közt 1901 óta a *Segesvár romjai* c. verse. Ebből egy idézet:

„Egy országszerte úzótt, kergetett,
Sebtől vérző vad volt a szabadság.
E vár vala utolsó menhelye
És itt elfogták vérszomjú kutyák.

E vár vala utolsó menhelye,
Innen tekintett a tiprott hazára,
Míg durva göggel tört reá a zsarnok
És a börtönnek fenekét járta.

Sötét börtönbe tették be a hőst,
Hol rabbilincs kígyózott a kezekre...
Lement a nap az égről - más napig,
És a hazáról? ... arról mindörökre.”

(Petőfi S.: *Segesvár romjai*, részlet)

3. A Bajkáltót délre 1949 után tucatszám tűnnek fel magyar rabok, foglyok, akik közül néhányan a kiegyezést követően (1867) illetve a berlini kongresszus után (1878) haza is térnek, közöttük olyanok, akik tudnak arról, hogy Petőfi Szibériában élt és halt meg.
4. Az első világháború alatt magyar hadifoglyok tömegei kerülnek a Bajkál mellé, illetve erre utaznak át kelet felé vagy vissza. Ezek közül a hazatérés után sokan olyan híreket hoznak, hogy még találkoztak öreg honvédekkel vagy azok leszármazottaival. Hogy azok tudnak arról, hogy Petőfi is ott volt, és a helyiek ismerik a sírhelyét is. Fábíán István például a *6 ló 40 ember* című könyvében hadifogolyéletét írja le, s megtudjuk, hogy egy ideig a Bajkáltól délre állomásoztak, mielőtt tovább vitték őket Kamcsatka felé.

Egyik fejezetében arról ír, hogy nem akar úgy meghalni itt, mint Petőfi, aki Szibériában fejezte be életét.

5. Adatok vannak arról is, hogy léteztek magyar nyelvű iratok, de hazatérés előtt a járvány miatti fertőtlenítéskor minden holmijukkal együtt megsemmisítették.
6. Petőfi illetve Alekszander Petrovics név alatt előkerültek versek, orosz újságokban is megjelentek.
7. A burját levéltárak őriznek Petőfire vonatkozó dokumentumokat (érdekes módon az MTA elzárkózott az ilyen irányú vizsgálódások elől).
8. Petőfi csontjainak feltárása megtörtént, antropológiai jegyei 25 pontban egyeznek a róla szerzett korábbi adatokkal (amennyivel egy személyt már azonosítani is lehetne), ám a genetikai összehasonlítás (az anya mintájával) nem történhetett meg, mert a mai napig nem engedélyezték az édesanya DNS elemzését, nincs tehát cáfoló adat, ám a rokonokkal való összehasonlítás eredménye nem zárja ki a rokonságot! Vagyis minden valószínűség szerint Petőfiről van szó. *(Részletesen Borzák Tibor Titkok a barguzini csontváz körül c. könyvében, BT-Press 2014, ISBN 978-963-85599-5-1)*
9. „L. J. Eliaszov, ismert orosz néprajzkutató 1937-ben a Bajkál-tó mellett, Barguzinban kutatott. Mihail Karlovics Küchelbecker, dekabrista forradalmár emlékeit gyűjtötte, aki száműzöttként élt a településen. Az összegyűjtött információk között felfigyelt egy különös személy, Petrovicsként nevezett idegenre, aki rettegett látóként érkezett a településre, és ugyanilyen titokzatos, de már mindenki által tisztelt ismeretlenként halt meg korán az odaérkezése után. Származásáról, hazájáról nem volt szabad beszélnie, az érdeklődőket azzal nyugtattata, hogy talán eljön az idő, amikor mindent elmondhat magáról. Sok más egyéb tevékenysége mellett - szamovárokat javított, hálót font, gyógyított, színielőadásokat rendezett - verseket, dalokat írt, amelyek énekelt formában maradtak fenn a nép ajkán. Eliaszov lejegyzett belőlük néhányat és adatközlői nyomán részletes leírással szolgált Petrovics éltének eseményeiről. Pl. azt is, hogy fia született élettársától, akit - láss csodát - Alexander névre kereszteltek. Az Ulan Ude-i levéltárban heverték ezek a dokumentumok, addig, amíg helyi kutatók tudomást nem szereztek Petőfi eredeti nevééről és ki nem derült, hogy érkeztek magyar hadifoglyok Szibériába a Magyar szabadságharc leverése után.” – közli Fuksz Sándor.

Mindezek után térjünk vissza arra a két versre, amit Petőfinek tulajdonítanak. Az egyik az Álmodok (Az álmaim) (Mečty), a másik a Szomorú volt az életem – Nehéz Mihály fordításában:

Az álmaim

Ifjú koromban fölöttem / Csapatban keringtek, rajzoltak /Az álmodok! őket szerettem,/Am'ért engem hősnek álmodtak.

Büszkén harcra kerekedtem/ Gonoszak, fondorok vesztére. /A népemet én vezettem. /Valék prófétája s vezére.

Kitűztem a piros zászlót, /S kivont éles kardom készítetett, /Fölgýújtsam az ó világot, /Megszabadítsam a népeket.

Hadra paizsot s vértet vettem. /Lovamra merészen ültem fel. /Gyí! váglass, száguldj érettem!/ A szabadságért hadd essem el!

Gyöngén ülém meg ménemet. /Csatában lovamról leestem. /Fölöttem paizsom szétrepedt/ Fölkelnék, de ólom a testem.

A távol' síkra meredtem. / Amott a hősök még küzdöttek, / S köztük már nem lehettem. / Ah! álmaim nem teljesültek...

Fordította: Nehéz Mihály

Szomorú volt az életem

Szomorú volt az életem,/ Beléje nem is szüremlett fény. /Elhangzott hattýú énekem, /S a síromhoz is közelgek én.

Előjönnek a megélt évek, /S felsejlik már számos árnyalak. /Elbúsít, a képekre nézek, /A rámak üresen állanak!

Bennük tettem nincsen énnekem, /Csak álmok, vágyak s töprengések./ Keserűen tölt el szégyenem, /Meddők voltak a szenvedések.

Miért vert bennem úgy a szívem?/ Szeretteimért m'ért lobogott? /Miért a sok ébren éjjelem? /Tán tettekre valék hivatott?

M'ért roskadok a kereszt alatt? /Miért kaptam dőrén azt föl én? / S mit leltem én? Csak a síromat /Zord puszta örök hó mezején.

Fordította: Nehéz Mihály

A versek orosz eredetijét, költői képeit, motívumait, vereselési technikáját Szuromi Lajos vizsgálta meg. Összevetette az Álmodat a Véres napokról álmodom c. verssel, A szomorú volt az életemet pedig Az utolsó ember c. verssel, és csodás párhuzamokat, egyezéseket talált. Olyan szakember véleményéről van itt szó, akinek kiváló képzettsége, felkészültsége, stílusérzéke feljogosítja arra, hogy amennyiben karakteres költő szövegét kapja kézhez, annak sajátos jegyei („ujjlenyomata”) alapján a szerzőt is felismeri. Szuromi Lajos a debreceni tu-

dós kutató, egyetemi docens kezdetben azzal a szándékkal vetette vizsgálat alá a verseket, amit az akadémikus nagymenők is elvártak, hogy bizonyítást nyerjen a cáfolat, vagyis hogy a verseket nem Petőfi írta.

A Békési Szemlében megjelent tanulmányából közlünk itt egy hosszabb részt:

„A *Bajkál* című Burját folyóirat 1987. elején közölt két orosz nyelvű verset. A.V. Gurevics 1928-as gyűjtése nyomán, további vizsgálatra ajánlva, a barguzini Petőfi-legenda miatt. A *Hajdú-Bihari Napló* 1989. szeptember 30-i számában rövid tanulmányt adtunk közre feleséggel, Együd Évával, aki az orosz nyelv középiskolai tanára. A két vers elemzése nem zárta ki annak lehetőségét, hogy maga Petőfi írta a költeményeket: az orosz nyelviség emelkedett, lírai szépségű, de bizonyos idegenszerűségek orosz anyanyelvű szerző föltételezését szinte kizárják. Közöltük az orosz nyelvű két vers szövegét és metrikai leírását, valamint az alaki-formai-verselési jegyek alapján föllett két testvérverset Petőfi költészetéből. *Véres napokról álmodom...* (1846. november 6.), *Az utolsó ember* (1845. szeptember). – E közleményt követően figyelmet érdemlő összefüggések tárultak elénk Petőfi több verse és a két orosz nyelvű alkotás között, a piros zászló egyszer leírt motívumától (*Egy gondolat bánt engemet*), a kilencsoros strófaban írt *Jókay Mór*hoz című versig. A Petőfi-líra és a két orosz nyelvű vers különös, bensőséges kapcsolatát részletesen először ez a tanulmány világítja meg. A megdöbbentő következtetést is: aligha írhatta más a két orosz nyelvű verset, mint maga Petőfi. A két költemény belső világából racionálisan ez következik. – e versek prózai fordításai: *Az álmok* – mikor még ifjú voltam, körülvetek az álmok, szeretem őket. Magam bennük már hősnek képzeltem. Bátran mentem a csatába, szemben álnoksággal, rosszal, bűnnel, híven követett a nép. Próféta voltam, vezér. Kivont kardommal s a szabadság piros zászlajával törtem az ósdira, szabaddá akartam tenni a népeket. Páncélban, kezemben pajzzsal, pattantam paripára, hogy röpítsen engemet, igaz ügyemért akár a halálba. De gyöngé voltam, rossz lovas, kidőltem a döntő tusában, pajzsom eltört, a földre zuhantam. Csak néztem a vitéken küzdők után, leverten is közéjük vágytam. De jaj, álmaim becsaptak.

Szomorú volt az életem... szomorú volt az életem, reménysugár sem volt benne, s már a sír közeleg. Elhangzott mára hattyúdal is. Árnyak közelegnek felém, elveszett életem képei. Tűnődöm, s fájdalommal látom, üres váz mindegyik. Céljaimnak nyomát sem látom. Csak vágyak, tervek, álmok. Sorsom kín, keserű szégyen. Miért volt szívem mindig heves, mért égett azokért, kiket szerettem, mért álmodoztam éjeken, hogy szent ügy hív engemet? Miért? Hiszen már látható, túl súlyos keresztet vettem fel az önhittség idején. Mi várt reám? Csupán a sír a hideg pusztában.

Az álmok – Mecsné -, s a *Szomorú volt az életem* – Pecsaina maja zsiszny búlá – lírai első személyben beszél, *Az álmok* idősíkjá közelmúlt, a *Szomorú volt az életem* jelenből kérdez e közelmúltra, záró két sorában pedig a közeli, tragikus jövőre tekint. *Az Álmok gondolatai, motívumai múltra*, záró két sorában pedig

a közeli, tragikus jövőre tekint. Az *Álmok gondolatai közvetlen rokonságot mutatnak Petőfi Véres napokról álmodom...* című versével, e híres költemény első felével. 1846. novemberében az álmok jelen idejű festését – csupa vágy, csupa lelkes lobogás, csupa remény – a küzdelmekben kapható személyes csapások mérlegelése követi, sebesülés, rabság, halál ijesztő képei kúsznak elénk a látomás fátyolán, három szakasz kezdődik a feltételes kötőszóval: ha, minden riadalmat elűz azonban a hősies lélek vakmerő bátorságának nyugalma. Asszonyi csókbalzsam, fényes hajnalcsillag-szem, könny enyhíti majd az áldozatot. Az *Álmok* szerkezete nem szimmetrikus, hiszen négy szakasz idézi – múlt időben – az egykori jelen álmait, az utolsó két strófa egyetlen motívumba sűriti a *Véres napokról álmodom...* látomásos második felének három esélyét: stilizált történet ez a segesvári csatáról, utolsó perceiről, költészet és valóság határán. Megcsaltak, becsaptak álmaim, mondja a záró sor – s lehull a kárpit. Valótlan, de romantizált erejű kép a pajzs, a vért. Egyetlen szó sem utal a világtitkok felé: ki volt, ha volt az ébredés tanúja? Miként maradt meg az, aki önmaga számol be elestéről a csatában? Az ismeretlen szerző mindent az olvasó képzeletére bíz, vajon miért? Petőfi arca, neve sugárzik felénk a sorokból, a népek lánglelkű apostola nyomban elénk lép, mihelyt magát a verset elolvassuk. Nem igényel a szöveg mélyebb elemzést, nem igényli ezt a *Véres napokról álmodom...* ismeretét sem. A lírai hős nevét említeni sem kell, minden átlagos műveltségű olvasónak önként szalad ki a száján a név. Formális rejtőzködést sugall csupán a vers, különben nyílt, azonosító erejű. Nem biztos, hogy Petőfi írta, de bizonyos, hogy Petőfiről szól. Az *Álmok* orosz nyelvűsége e versben az egyetlen határozott állítás arra, hogy túlélte a csatát a lírai hős, hiszen valamely magyar nyelvű változatban a záró két strófa éppen az idegen szerzőséget bizonyítaná. A vers *hitelességét*, Petőfi szerzőségének, első személyű előadásának valószínűségét egyetlen valószínűtlen mozzanat teremti meg: orosz nyelvűsége. Elemi logikai következtetés társulhat ehhez, amit magyarázni sem kell, az tudniillik, hogy csupán megsebesült a csatában, orosz földre került, megtanulta az idegen föld idegen nyelvét, életben maradt. ...

Az ismeretlen szerzőnek ismernie kellett a *Véres napokról álmodom* című Petőfi-verset. A sorok száma, a strófák mérete, száma, a jambusi metrum, az ebben meghúzódó, szólam vezette tagolás, a Petőfi költészetében spontán működő bimétrizálás, a 8/9-es periódus – így együtt hibátlan orosz nyelvi visszaadásban a tudományos mélységű elemzést is képes lenyűgözni. Petőfitől mindez természetes volna, egy imitátortól csal szolgai másolás esetén képzelhető el. De az bizonyos, hogy a reálisan föltételezhető ál-Petőfi sem volt közönséges utánzó, bravúros változatokkal kezeli például a motívumkincset. Nem másol, sem fordít, amit véges: adaptációnál is több. Látványos formai változtatása a félrím kereszt-rímmé alakítása, de e mögött stabil iskolázottságra visszavezethető szándékot nevezhetünk meg, formai nyomatékosítását a tartalminak, az álmaiban megcsalatott kínok keresztjét hordozza. Ahogyan a szintén kereszt-rímes *Szomorú volt az életem* ki is mondja.

Egyértelmű már a kutató elme számára, hogy a két orosz vers hőse Petőfi, akkor is, ha netán más írta a verseket. Az egyértelmű, explicit metrika vezet a mű

kezdetéhez, a felajzott kíváncsisága végéhez. A kezdet, az első sort szállóigészerű, közismert, metrumba versbeli unikum, az a Szomorú volt az életem 19 sorának metrumba. Tud valamit ez az imitátor Petőfi fogságáról? Róla beszél, világos, de nevében üzen is? Avagy mindez a végtelen mélységeket célzó ál-Petőfi hitelességre törő cselvetése? Mert hát csodálatos szépségű művészi gesztus, egyetlen, s utolsó esély akkor, ha a fogoly Petőfi maga írta a verseket. A kétely borzongását az ámulat borzongása váltaná fel.

A két orosz nyelvű vers pusztán verselési technikája által is közvetlenül Petőfi saját alkotásainak minősíthető. A természetes logika elemi konzekvenciája ez. A verseken belül minden megfigyelés e föltevést támogatja, ebből pedig következik a tapasztalati tény: semmi sem vonja kétségbe.” – (Szuromi Lajos: *Két orosz nyelvű vers Petőfiről. Békési Szemle, XVIII. évf. 1-2. szám, 1990*)

Mint nyelvész, író, költő nincs okom kétségbe vonni Szuromi Lajos megállapításait, és teljes joggal kijelenthetjük, hogy a verseket írhatta Petőfi Sándor Szibériában, s ez felhatalmazza a magyar közvéleményt arra, hogy Petőfi elhalálozását is oda helyezze. A többi kutatás ezért jogosan fordult a barguzini sír felé. E két irány pedig azt támasztja alá, hogy Petőfi nem halt meg 1849. július 31-én Segesvárnál, hanem az oroszok fogságába került (sebesülten), akik több száz magyar társával együtt magukkal vitték.

Csak az a kérdés, hogy a nagy pénzekkel kitömött akadémikus aggastyánok szemében miért eretnekség az, ha valaki azt feltételezi, hogy Petőfi túlélte ezt a napot, és miért kell meghurcolni azokat, akik ebben az irányban kutatni akarnak, amint Szuromi Lajossal is tették, miután felismerte Petőfit az orosz sorok mögött is.